

LBRIS

We know
books

Bonifacia, Paris, 1983

Cu acest titlu, într-o variantă abreviată, a apărut:

- în traducere franceză la Albin Michel, în 1986

- în românește la Omega, în 1991

- în românește la Amarol, în 2006 - ediție confidențială

Paul Goma

BONIFACIA

(Paris, 1983)

Ediția a IV-a

Postfață de Aliona Grati

PRIMA PARTE

1.

Abia acum o descopăr.

O descopăr abia acum, deși sare în ochi, deși de la început îmi sărise, poate de aceea nu o luasem în seamă. De un an și două luni suntem colegi de an, de grupă; mai mult: face și ea parte din categoria „băbărilor”; ne salutăm de câte două ori pe zi, la -vedere și la revedere; mai mult: cam o dată pe săptămână schimbăm câteva cuvinte cu prilejul „stăutului-și-servitului”.

Și o descopăr abia acum.

Acum, la acest curs de ceva (introducere într-o chestie în care mai fusesem introdus acum zece-unsprezece ani, în prima studentie: rămăsesem tot pe dinafară), în timpul căruia, pentru întâia oară, nu mai reușesc să-mi văd de ale mele, cele ne-studentești. Privirea îmi tot pleacă spre stânga și ușor spre spate înspre acolo unde și cum stă de un an și două luni – totdeauna în ultimul rând ocupat din amfiteatru; ca totdeauna, cu totdeauna, în stânga-i, Fata-Popii (în timpul liber numită Georgescu Georgeta), replică ei pe uscat, pe slab, negru, zbârcit, pilos (și dac-aș spune: blănos?); acolo, așa, masticând amândouă larg, pe lat, ierbivornic; somnolând amândouă, la cursuri; fumând amândouă, în pauze; venind-plecând amândouă, mereu alături, oriunde, nedespărțite. Precum obiectul și umbra sa.

Abia acum o descopăr. Acum, după ce mi-o descoperise cineva care nu pusese vreodată piciorul în acest amfiteatru, nici pe stradă n-o văzuse: Alec.

Zice aseară, la restaurantul Casei Scriitorilor, fostul meu coleg de închisoare, Alec:

– E rândul tău să-mi faci un serviciu!

„În sfârșit”, zic eu, în gând, aseară, la Casa Scriitorilor, la masa lui Alec și a Lilei. „Încetează sensul unic!”: de un an și două luni, de când re-

venisem la suprafața lumii, ca re-student, cine pe cine depana cu țigări, cu invitații la masă, cu chiar bani? Alec pe mine; cine pe cine, din când în când, invita la restaurantul Casei Scriitorilor? Firește, el pe mine: cei de-alde mine nu au acces în acest templu al literaturii, al valorii, decât ca invitați ai unor literatori, se înțelege, valoroși, binecunoscuți. „În sfârșit”, îmi zic, „mi-a, vorba lui, venit rândul să-i fac un serviciu (ah, de câte ori i-am spus, de câte ori l-am rugat, l-am și beștelit!, să nu mai întrebuințeze cu prietenii acest cuvânt de servitor, de servitor: un adevărat prieten nu-i poate cere unui prieten adevărat: 'fă-mi cutare serviciu', fiindcă serviciul cerut unui prieten anulează prietenia: desigur, nu să-l invit eu pe el la restaurantul Templului Inginerimii Sufleticole, până atunci, mai va!, nici să-i strecor, eu lui, îndelicat, o hârtie de douășcinci, să aibe de-buzunar pe-o săptămână încheiată, dar chiar dacă balanța de plăți n-are să se echilibreze dintr-atâta, are să pornească pe calea cea bună și dreaptă nu-i așa?”

Ba așa! Încuviințez din cap (am gura plină). Dar Lila:

– După unii autori, formularea cea mai fericită, mai prietenească ar fi fost: „E rândul meu să-ți cer un serviciu...”

– Nu mă interesează unii-autori, eu citez din unul singur...

–...tânărul Marx...

Nu știi cine a rostit. Nu știi dacă eu. Dar știi că l-a oprit pe Alec din galop – nu pentru multă vreme:

– El în subsol, la bibliografie, eu în text...

Dacă ar fi continuat cum începuse, chiar cu întreruperea marx-tinetică, Alec ar fi ieșit la un mal. Nici de astă dată Lila nu-l întrerupese, eu cu atât mai puțin; se oprește singur: ticurile prind a-i munci obrazul, mai cu seamă buzele (mai cu seamă cea de sus devenită, chiar dacă și-a pus demult dinții, grozav de musculoasă, de aproape cornoasă, eu, dacăș fi el, mi-aș lăsa musteață: să-mi acopere buza în permanentă mișcare, în continuă căutare); mormăie, geme ușurel, ticurile i-au cuprins întregul trup: se răsuțește sacadat, prin zvâcnete în dreapta, în stânga, se ridică de pe scaun, se reazăză... În această dezordine simetrică este vădită diagonală (Ion Omescu îi lansase, într-o zi, în celulă: „Stăpânește-te,

iubitule: produci o penibilă senzație de derivă”). Și pe mine mă deranja vizual piezișarea mișcărilor trupului și a, fatal, ideilor, însă pe unde am conviețuit-supraviețuit măcar eu încercam să opresc deriva aceea, la propriu, cu mâna. Și de astă dată îi pun mâna pe braț:

– Spuneai de un serviciu...

Alec se luminează. Fiindcă se oprește din piezișare. De câte ori i-am pus mâna pe braț, acolo, în închisoare, apoi după ce ne-am regăsit, în libertate – adevărat, aici de mai puține, așa că, după câte o diagonalizare-derivare la care doar asistam, el îmi reproșa, zâmbind, însă eu știam că serios: „De ce nu m-ai tras de mânecă?”

– Felicită-mă, zice Alec, adresându-mi-se. Mi s-a aprobat ediția a doua!

– Din toată inima, zic. Și la mai a zecea!

– Vine și aceea, deocamdată să rezolv problema hârtiei cu a doua – măgarii, îmi fac o mie de mizerii...

– Parcă spuneai că s-a aprobat..., îl întrerup.

– Aprobat pe hârtie, nu și cota, hârtia...

– Asta era?, mă luminez eu. Credeam că cenzura...

– Cen-zu-ra?, se lățește de mirare Alec. Ce să caute, la mine, cum îi zici...?

– Ce caută – cum îi zic – la alții, încerc eu.

– Eu nu sunt alții! Cenzura! Ea mi-a aprobat editarea, ea mi-a aprobat reeditarea – ce mai vrei?

– Eu? Eu nu mai vreau – credeam că are să se remarce mai-ul; nici vorbă.

– Măgarii de la hârtie refuză să-mi dea cota. Cota mea!

– Minți, face Lila. Ți s-a aprobat cota, porția ta, dar tu...

– Porția mea! Ce, în literatură suntem ca la-nchisoare, nimeni nu primește mai mult decât cel de-alături?

– Era vorba de hârtie, nu de turtoi, zic eu, prostește.

Alec nu m-a luat în seamă. Își urmărește hârtia lui:

– Și nu e normal?, se miră el. Cartea mea trebuia trasă, de la început, în hai să nu zicem: un milion, dar în cel puțin două sute de mii –

nu-i normal? Să-mi dublez, tripleze cota, porția, ca să vă fac vouă plăcere... – pentru a doua ediție? – mi se adresează mie, pe mine mă somează să răspund.

Ridic din umeri. Mormăi:

– De unde să știu ce-i normal în materie de reeditare? Eu nu cunosc normalitatea editării...

– Ți-a zis-o!, jubilează Lila.

– Ce mi-a zis-o?, se miră, prompt, Alec. Cum mi-a zis-o? Dar eu vorbeam de valoare, nu de editare! Am depășit demult faza editării...

–...ai ajuns în a revalorificării, zic, dar nimeni nu mă aude.

– Nu de tine vorbeam, face Lila.

– Nu de mine? De cine? Și de ce? De ce nu vorbeai de mine? Te rog să vorbești clar – de cine...? De ce?

E momentul să folosesc iar mâna. O pun pe brațul lui:

– Să revenim la serviciu – nu-mi place termenul, dar dacă spui că e rândul meu să-ți fac un, ăsta...

– Ce-ce-ce to-tot...?

–...nu văd cum ți-aș putea fi util în faza reeditării...

– Dar se vede cu ochiul liber!, chicotește Lila. Îi cedezi cota de hârtie pentru cea de a patra ediție a romanului tău!

Alec, neliniștit, cată în jur; se uită la Lila; apoi la mine; din nou la ea:

– Care roman?, face el cu durere. Care ediție a patra? – acum nu mai suferă: atacă. Mă, voi... Voi... – iar acum e nedumerit și rănit.

Lila râde cu hohote. Gluma a fost bună. Alec însă o găsește din contra și se ridică de pe scaun, ofensat.

Îl apuc de braț, îl silesc să se reazeze. Dar nu pot stinge ciondăneala dintre ei. N-oi fi punând destulă inimă: cum să intervin, când ei se ceartă pe mine? Lila îl acuză pe bărbatu-său că prietenia lui pentru mine se manifestă „economic”: țigări, invitații la masă, banii-de-buzunar-din-care-să-mi-cumpăr-pâine (citat întocmai din Lila), însă n-ar mișca Doamne ferește, degetul mic pe lângă ștabii Uniunii Scriitorilor: Stancu, Hobană, Iancu, Chiriță pentru deblocarea situației mele, în general, a romanului predat în special...

La acestea Alec i-o întoarce: ba el a mișcat, dar dacă nu-i nimic de făcut cu cazul meu... „Este că ți-am spus asta?”, mă ia el drept martor în chestiunea-cazului (meu), „Deblocarea situației tale trebuie atacată în mod logic, adică să publici mai întâi în periodice, abia apoi să te gândești la volum – or ce-a făcut ea, Lila, la *Gazeta ei literară*? Nimic!”

La care Lila zice, liniștită, că Alec minte, se și miră că nu i-a căzut nasul. Ea a încercat în mai multe rânduri, cu mine de față: n-a reușit, Alec știe de ce: situația mea fiind aparte, cazul trebuie deblocat la înalt-nivel, de ștabii de la Uniune cu care el, Alec se trage de brăcinar ca între vechi tovarăși de ilegalitate și pe lângă care a intervenit pentru tot felul de pipițe care-și imaginează că talentul e ca a țâțele: răsar la pubertate și cresc și creeesc – de ce nu intervine și pentru prietenul lui?

Iar Alec zice că el o înțelege foarte bine pe Lila: geloasă pe pipițe ca pipițe, tinere – dar mai ales ca pipițe cu talent...

Ca de obicei, Tănărul Alec calcă voios în străchini, așa că intervin energic în virtutea... – cine mai știe în virtutea a ce:

– Vă mulțumesc pentru masă, dar...

Rândul lor să mă prindă de câte o mână, deși nu apucasem a mă ridica.

– Bun, zic, constatândcă tăcerea instalată promite să se prelungească măcar cinci minute. Ce-mi ceri?, m-am întors către Alec. Ce să fac?

Alec îmi mulțumește din privire: și pentru că întrerusesem harța cu Lila dar și pentru că știa el ce știa: când pun această întrebare, în fapt spun că sunt gata să fac ceea ce încă nu mi-a cerut explicit să fac.

– Am o idee genială!, anunță Alec cu ochi sticlitori.

– Contrariul m-ar fi mirat, mormăie Lila, apoi, aplecându-se spre mine: Până și personalul tehnic de la *Gazeta* a înțeles cum stăm: acum câteva zile Geta-Mitralieta, dactilofraga noastră: „Vaaai, doamna Lila, da ce bine-arătați de când sunteți în vorbă cu domnu Alec”. „Nu-s numai în vorbă; și-n act”, zic, „și cum, mai-bine-arăt: mai blondă?” „Aaa, păi nu, nu mă gândesc la culoare, ziceam că v-ați unit viața cu un geniu – tre’ să vă fie cam greu, când ne gândim ce greu i-a venit lu’ madam Beethoven cu soțu’, da și ce simfonii mărețe-a scris dânsu’!”

– Am stat de câteva ori alături, o dată chiar ni s-au atins genunchii – crezi că ai mei s-ar fi atins de ai ei, ne-curați, împruțiți, cum atât de ales se exprimă Alec...?

– E un punct de vedere, acceptă Lila, râzând. Și?

– Și atât. Numele de familie e altul, o cheamă Frânculescu...

– Atunci nu-i ea, zice Alec, apoi apoi bate cu palma în masă: Frânculescu! El e!

– Hotărăște-te, zice Lila. E ea sau e el?

– Cine?, întreabă Alec, zăpăcit.

Mă adresez numai lui Alec:

– Care-i legătura dintre Bonifacia Frânculescu și ediția a doua a cărții tale?

– Ea e!, aterizează Alec și iar bate cu palma în masă. Legătură? Directă! E fiica tatălui său!

– O fi existat un fel de bărbat în viața personală a mamei fiicei..., încerc eu să-mi arăt umorul – dar Lila:

– Ia stai! Știi că nu-i deloc tâmpit soțu' lu madam Beethoven, aici, de față? Pe ștabul de la Justiție, cel cu reabi- litările îl cheamă Frânculescu.

– Ba ia stai tu!, i-o retează Alec. Nu mă interesează reabilitarea, mă interesează reeditarea!

– Ba stai tu! Eu vorbesc de el (mă arată), nu de tine: dacă-l reabilitea...

– De ce vorbești tu de el? De ce nu vorbești de mine?

–...i se deblochează situația, deci poate să publice.

– Tu n-azi ce spun: eu vorbesc de reeditarea mea, nu de deblocarea lui! Nu de individul de la Justiție, care-i unchiul individei cu grăsime – și cu care eu n-am ce face – vorbesc de taică-său...

– Bine și așa, acceptă Lila. Tovarășul tată pune o vorbă bună pe lângă tovarășul frate al său, ca să-l reabiliteze pre el...

– Tu chiar nu pricepi că nu mă interesează unchiul grasei, reabilitatorul, ci tatăl, tovarășul Hârtie și Celuloză?

La care eu zic, oftând:

– A-ha!

– Uite, el a înțeles!, mă dă Alec drept exemplu, arătându-mă din furculiță, și nu-i mai inteligent decât tine (acum o înfur-culițează pe Lila, mai să-i scoată ochii). Numai tu... Tu-o faci dinadins, ori chiar nu-nțelegi...?

– Fii pe pace, înțeleg: serviciul pe care i-l ceri... Să depășească faza atingerii genunchilor fetei (copilăria erotismului, ca să zicem așa), să pătrundă până la stiloul tăticuțului, să-ți aprobe ție suplimentul de hârtie...

– În sfârșit, ai înțeles, bravo! Felicitări.

– Eu am înțeles, bravo mie, dar tu n-ai înțeles nici până la vârsta pe care-o ai că prietenul tău, colegul tău de pușcărie are treizeci și cinci de ani și încă n-a debutat, fiindcă tu...

– N-o să afirmi că din pricina mea!

–...fiindcă tu...

– Fiindcă eu, ce? Și de ce: fiindcă? Ba fiindcă tu! Ba tu!! Ba treizeci și cinci de ani am eu, el abia treizeci! Și te-anunț că dacă mă mai...

– Dacă te mai, ce?, îl întărită Lila.

– Oameni buni, zic și depun șervetul. Îmi iau jucăriile și mă duc acas'...

– Stai, nu fi prost, doar ne cunoști, zice Lila, indiferentă.

– Stai, nu fi prost, zice Alec. Ne cunoști...

– Pentru că vă cunosc, sunt, în continuare, prost – ce-i cu tatăl Bonifaciei? Pe tine te-ntreb!, mă adresez lui Alec.

– Frânculescu e tovarășul Hârtie și Celuloză, face Lila. El aprobă, el dezaprobă cotele de hârtie...

– N-am auzit de el, zic. Nu știam că tatăl Bonifaciei... Dar nu contează ce nu știam eu – care-i... serviciul? Ce trebuie să fac?

Alec e uimit la culme de întrebarea mea: privește în jur, poate găsește vreun martor al uimirii sale – apoi mie:

– Simplu: vorbești cu tatăl colegei tale să-mi suplimenteze cantitatea de hârtie pentru a doua ediție.

– Mai puțin simplu: nu-l cunosc pe tovarășul Hârtie, cu fiica dumi-sale nu întrețin relații...

– Minți!, mi-o retează Alec, zâmbind.

Înghiț în sec. Alec încearcă să o dreagă:

- Mâncați împreună...
- Eu cu Bonifacia? – necazul este că, de astă dată, Alec are dreptate.
- Mi-a spus Gelu. A văzut cum grasa îți da de mâncare...
- Aaaaalec!, face Lila, arătându-și obrazul.
- Ce Alec, ce Alec! Să-i dea, că are de unde! – Alec se întoarce spre mine cu ochii – și cu furculița: vorbești cu taică-său să-mi dea hârtia!
- Să-ți dea hârtia..., repet.
- Să-ți, eventual, dea hârtie – și nu: hârtia, intervine Lila.
- Hârtie, hârtia, care-i diferența...?
- Scriitor ardelean ce ești tu!
- Am nevoie urgentă de hârtie! Pentru ediția a doua.
- Și, dacă ai tu nevoie, să ți-o dea el!, zic.
- Urgent..., precizează Lila.
- Să ți-o dea, oftez, amărât, mohorât, însă Alec nu m-a luat în seamă, s-a ridicat și s-a dus la masa vicepreședintelui Uniunii.

Mă uit, lung, după el. Mă întorc cu ochii la Lila. O întreb fără cuvinte: Ce să fac? După o vreme, Lila:

- Cu hârtia lui Alec faci ce poți – dacă poți... Reabilitarea însă trebuie s-o obții!

- Trebuie, trebuie. Așa zice și tata care... – dar cum?

Lila ridică din umeri:

- Nu știi cum. Trebuie să publici!

- Să public – dar cum? Nu cunosc decât: „Bună ziua, am adus un text – are măcar o calitate: e scris citeț. Mi-l primiți? Când să mai trec, să aflu dacă...?” Mă sfătuiești să depășesc faza atingerii bolii copilăriei hârtiismului, să ajung până la stiloul reabilitator al unchiulețului de la Justiția poporului?

- Îmbini plăcutul cu utilul!, râde Lila. Toți fac așa, măi to'arșul! O-ho, ce nu facem noi de bună-voia noastră, nu din constrângere – ca să fim publicați... Atenție, n-am spus: ca să debutăm, ci să ne consacram; să dăm-dovada în fiecare zi de preste an, mereu într-una-fără-conte-nire! O-ho, dragi tovarăși: consacrarea la scriitorul român cotidian e

o chestie, nu de viață, ci de supraviețuire. Gurile rele spun adevărul: sub-viețuire...

- Chiar așa?, întreb, după un timp.

- Curaj în viața scriitoricească nu e să te bați o singură dată cu mâinile goale împotriva lupului, ci să navighezi printre căței. Iar dacă afli și care-i visul fierbinte al dulăilor-centrali, e-he!

- Nu înțeleg chiar totul, dar mulțumiri pentru sfat. Și pentru masă: am îmbinat creatorul cu utila – noapte bună, Lila.

- Noroc-bun, to'arșu! Specialiștii în materie spun: de nu poți pătrunde în literatură cu doar stiloul, folosește-te de sulă, limba vine în volumul doi. Să fie în perfectă stare de funcționament...

- Este, zic. L-am cumpărat acum o lună, scrie uns, nu lasă cerneală, se închide bine... Vorbesc de stilou. Noapte bună, Lila.

2.

Abia acum o descopăr – nu mi-ar mai fi descoperit-o Alec!

Aseară nu-i răspusesem nici da, nici ba, însă apucând să spun: „Ce pot face?”, mă și angajasem să fac.

În perfectă, de funcționare, stare, stiloul. Lila exagerează, însă nu-mai adevărul atunci când spune că debutul e ca primirea la pionieri: în cadru festiv, ți se leagă cravata roșie – abia la consacrare ți se cere să-l demaști pe tatăl tău, s-o scuipi pe mama ta -ca Pavlik Morozov; și ca Șolohov: a debutat cu capodopera Donul... și a fost consacrat de căcatdesțelenitul. Starea stiloului: perfectă, atât că, precum industria socialistă: nu merge; nu funcționează – ai zice că nici n-a funcționat vreodată, a rămas în stadiul de plan-cincinal...

Privirea neocupată, neîncadrată-în-cadru-organizatornic fuge, pleacă spre stânga și ușor spate. Acolo unde dormitează, ruminând Ruminația.

Abia acum o descopăr – și ia să văd ce mi ți i-aș face, pentru a-mi face bine mie, pentru mine? Ziceam că de ea, prin taică-său, depinde, nu doar suplimentarea cotei de hârtie pentru o anume reeditare, ci mai vârtos: editarea; publicarea; debutul meu editorial – ce-aș face? Mai ziceam că Frânculescu-tatăl este, nu doar un oarecare tovarăș Celuloză și Cartoane; nu doar, precum frate-său: tovarășul Justiție (de clasă). Ci însăși Cenzura, Majestatea Tovărășiei Sale, Cenzura – ce-aș face?

Abia acum o descopăr. Și de-aș putea, ca în acea glumă cu Polul Nord: s-o acopăr la loc. Ca să nu-i răcească la ăst-timp de iarnă. Aș acoperi-o pe dată, chiar de s-ar fi întâmplat să o descopăr singur; chiar dacă mie, primul (și ultimul) mi-ar fi trecut prin cap că stiloul meu cel binefuncționator ar putea dezîncuia genunchii ei de fiică a Reeditării și nepoată a Reabilitării; că o pereche de picioare (dezacoperite) ar deveni utile; făcătoare-de-servicii, nu doar amicului Alec, ci și amicului amicului – ba chiar și cauzei literaturii române în general, ce să mai vorbim de specialul viitoarelor mele contribuțiuni. Pe tărâm.

Abia acum îl descopăr. Pentru întâia oară; cu ochii mei:

În primăvara lui 57, la Jilava, foștii lui colegi de Medicină de lot:

„E un porc de câine, un turnător!”

La care eu:

„Nu-i adevărat, îl cunosc din anchetă, de la Interne!”

„Îl cunoști prin perete, dar chiar dac-ai fi stat în aceeași celulă cu el, ai fi aflat cine-i: un paranoic, un megaloman, un iresponsabil: la anchetă a spus, nu doar ce ar fi trebuit să tacă – să zicem că n-a rezistat bățăilor (numai el a fost bătut?), dar a inventat! S-a apucat să-i dea gata pe securiști cu relațiile lui!; din țară, mai ales din străinătate!; să se laude că face parte dintr-o organizație bine structurată, cu arme! Știi tu câtă lume a neno-rocit, nenorocitul? Și-a fabricat „organizație” abia la Interne – în dosar! În delirul lui, era convins că lui, ca „șef”, Securitatea are să-i dea drumul, impresionată de „importanța” lotului. Unde mai pui că... fiind

nepot al contelui Tisza..., avea o sumedenie de relații peste hotare!”

În primăvara lui 58, tot la Jilava, în carantina de plecare, exact aceeași colegi ai lui de Medicină și de lot:

„Un om minunat! Dacă va fi avut ceva păcate și le-a plătit!”

La care eu:

„Dar voi, mediciniștii, colegi și prieteni ai lui ați umplut închisorile cu turnătorul, iresponsabilul, delirantul Alec, cel care, de frică ori de păsărică a dat nume, nume și a băgat oameni nevinovați la închisoare! Acum spuneți contrariul. Prin ce vă deosebiți voi de el? Și voi vă schimbați părerile de la o zi la alta!”

Mihai Serdaru, cel mai aprig acuzator – cel mai hotărât apărător:

„Ce-a fost a fost – dac-a fost...– acum trebuie să ținem seama că Alec e o mare capacitate...”

„Gem închisorile de mari-capacități...” am început – atât.

În următoarele opt luni de zile cât am stat împreună (cu Alec și cu Mihai), în trei celule, consecutiv, pe diferite secții, la Gherla – se mai întâmplau și minuni din astea – nu marea-capacitate m-a făcut să mă apropiu de el, să devenim buni prieteni, ci, cum se cheamă în închisoare: „atitudinea” – slavă Domnului, mari-capacități, găseai în toate celulele; mai puțin bine stăteam cu păcătoasa de atitudine...; am făcut împreună greve ale foamei; l-am înfruntat împreună pe denepovestitul Goiciu, în unele împrejurări lua el inițiativa unor acte de curaj, or curajul lui avea o mult mai mare greutate, decât al lui, de pildă, Mihai sau decât al meu, tocmai, pentru că Alec era profund, structural fricos, fragil din toate punctele de vedere. Ne-am despărțit la sfârșitul lunii octombrie 58; veștile venite dinspre el în Lăteștiul bărăganic au început a fi din ce în ce mai inacceptabile, sfârșind prin a deveni ofensatoare, etichetatoare pentru întreaga noastră categorie a „studentilor din '56, ungariștii” – despre care începuse a se vorbi astfel:

„Studentii! Nici o deosebire între piteșteni și ungariști, toți turnători, toți lepre!” – mai ales vechii politicieni spuneau asta, cu multă salivă, de parcă ar fi fost comuniști, și nu (mai ales) țărâniști...

Din pricina unui singur student: Alec. Veștile rele veneau din Deltă,